zoogenaamde Brailleschrift, dat men kan leeren lezen met behulp van een leescursus, die door het Genootschap gratis in bruikleen wordt afgestaan.

De vraag, of ook iets gedaan kan worden voor de blinden in onze Oost, is in onderzoek en houdt verband met een andere vraag, deze namelijk, of het Brailleschrift zich leent voor de Indische talen, welke vraag op haar beurt beantwoording wacht van een onderzoek, door het genootschap ingesteld.

Intusschen zit het genootschap ten aanzien van onze Oost niet stil, want naast de Statenvertaling, de Luthersche vertaling en de met bisschoppelijke goedkeuring gedrukte vertaling naar de (Latijnsche) vulgata ten behoeve der Roomschen, heeft het verschillende Bijbeluitgaven in Indische talen in circulatie gebracht.

De aandacht ten deze valt het eerst op het Maleisch, in welke taal de Bijbel reeds in den aanvang der 18e eeuw vertaald was. Een oude Hoog-Maleische vertaling werd in 1820 vanwege het genootschap met Latijnsche en in 1823 met Arabische letter herdrukt, terwijl in 1840 een Laag Maleische vertaling in het licht kwam. Deze vertalingen waren echter op den duur niet voldoende, zoodat het genootschap het vervaardigen eener nieuwe vertaling in last gaf aan den doopsgezinden zendeling H. C. Kinkert, wiens vertaling van het N. T. in 1870 en van het O. T. in 1877 in het licht kwam en zeer geroemd en veel gebruikt wordt.

In het Javaansch werd de Bijbel in 1829 gedrukt in een vertaling van zendeling G. W. Büchner, welke echter niet voldeed en vervangen werd door de vertaling van J. P. C. Gericke, welke in 1848 (N. T.) en 1854 (O. T.) in druk verscheen.

Wie het magazijn van het N. B. G. te Amsterdam bezoekt, zal daar voorts aantreffen Bijbels in de Makassaarsche en Boeginesche talen, vruchten van het werk van Dr. B. F. Matthes. Jammer, dat zijn werk tot dusver nog weinig verder resultaat heeft opgeleverd, tengevolge van de omstandigheid, dat de zending in de streken, waar die beide talen gesproken worden, op harden rotsbodem ploegt.

Niet alzoo is het onder de Bataks op Sumatra, waar de Rhijnsche zending arbeidt. Ten behoeve dier zending werd door Ds. Neubronner van der Tuuk, als eerste vrucht van zijn studie van de taal der Bataks, het scheppingsverhaal daarin overgezet, terwijl hij voorts de boeken Genesis en Exodus en de geschiedboeken van het N. T. in het Toba-dialect overzette.

Het Evangelie van Marcus is voor het N. B. G. in het dialect van Sipitok Angkola (meer zuidelijk dan Toba gelegen) gedrukt kunnen worden, dank zij den arbeid van den heer J. Dammerboer, zendeling van het Java-Comite.

Ook bezorgde het genootschap een uitgave van de Bijbelsche geschiedenis in het Karo-Bataksch, bewerkt door zendeling M. Joustra van het N. Z. G.

Vermeld dient verder te worden de zending op Nias, een vruchtbaar arbeidsveld van de Rhijnsche zending, ten behoeve waarvan zendeling H. Sundermann het N. T. vertaalde. In 1886 had hij de Evangeliën gereed, die het Bijbelgenootschap liet drukken; vier jaar later zag het geheele N. T. het licht. In 1904 werd aan zendeling Sundermann ook de vertaling van het O. T. opgedragen.

In het Madoereesch werden de Evangeliën en de Handelingen der Apostelen in een vertaling van Dr. J. P. Esser uitgegeven.

Zoo kunnen we voortgaan. Het Nederlandsch Bijbelgenootschap bezorgde de uitgave van den geheelen Bijbel in het Soendaneesch, van de Evangeliën in het Sangireesch, van het Evangelie van Lucas in de taal van de bewoners van Rotti en Timor, van het Evangelie van Marcus in het Noefoorsch, en zoo voort, te veel om alles op te sommen.

Jaren achtereen werd er met onverdroten ijver aan het vertalen en drukken en verspreiden van Bijbels en Bijbelboeken gearbeid. Welk een energie er voor zulken arbeid noodig is, hoeveel toewijding en hoeveel arbeidskracht, dat zal men zich licht kunnen indenken, als men niet uit het oog verliest, dat vaak eerst een geheele taalleer opgesteld moest worden, vóór men aan het vertalen kon gaan.

Een der laatste werken — zoo vindt men vermeld — waarmede het Genootschap zich tot dusver heeft bezig gehouden, bestaat in den steun, dien het verleende aan de Utrechtsche Zendingsvereeniging. Door deze ontving het twee handschriften. Een van het Evangelie naar Matthéus in het Massarètisch vertaald door zendeling K. Storm te Tifoe (eiland Boeroe; een ander van een verzameling Bijbelsche geschiedenissen van het Oude Testament en van het Nieuwe Testament in het Tobèloreesch, van de hand van zendeling A. Hueting op het eiland Halmaheira, die bereids zijn gedrukt. Het jongste besluit door het Hoofdbestuur op dit gebied genomen, is de uitgave van een Galelareesch leesboek van de hand van den eveneens op Halmaheira arbeidenden Zendeling Van Baarda.

Voor bijbelverspreiding in Nederlandsch Indië heeft het Genootschap een reglement vastgesteld; deze verspreiding geschiedt door agenten, die depôts beheeren en zich hulpdepôthouders mogen toevoegen. Het vervoer van Bijbels over zee heeft kosteloos plaats met de booten van de Kon. Paketvaartmaatschappij.

Het Genootschap draagt zorg, dat zijn leden en begunstigers op de hoogte blijven van zijne werkzaamheden, zoowel door de Jaarverslagen als door nu en dan „Berichten" uit te geven „over de Bijbelverspreiding." Van deze laatste bestaat een nieuwe reeks, waarvan thans 19 nos. zijn verschenen, en die gratis verkrijgbaar is. De „Berichten" worden in aantrekkelijken stijl, in netten vorm, met plaatjes versierd, uitgegeven, onder den titel: „Zaaitijd en Oogst." Men vindt er het bovenstaande zeer uitgebreid in terug.

Van harte gaarne wekken we op tot meerder sympathie voor den arbeid van het Nederlandsch Bijbelgenootschap, dan tot dusver in onze kringen gevonden wordt. De verspreiding van den Bijbel èn hier èn in Indië moet ons nauw aan het hart liggen, en we zouden niet wel doen, den arbeid van het genootschap gering te schatten en hem ongemerkt voorbij te gaan.

Mogen deze weinige en zeer onvolledige beschouwingen velen aanleiding geven, zich meer van nabij met den arbeid van het Nederlandsch Bijbelgenootschap op de hoogte te stellen en dien arbeid te steunen. Ook hier geld het: kennen doet liefhebben

Uit de Pers.

In de *Gereformeerde Kerk* schrijft Dr. Schokking uit Leiden onder het opschrift: „op een verkeerd spoor" het volgende over de discussie, die naar aanleiding van de gevraagde subsidie voor een tiende predikantsplaats te Rotterdam ontstond:

De thans nog aanhangige kwestie van uitkeering van Rijkssubsidie voor een zeventiende predikantsplaats in de Hervormde gemeente te Rotterdam heeft tot allerlei beschouwingen aanleiding gegeven.

In de laatste dagen zelfs tot een discussie in de pers over de vraag, of die gemeente tot de meer vermogende dan wel armoedige gemeenten in het land moet gerekend worden.

Daarmee dreigt de kwestie, welke het hier geldt, op een verkeerd spoor te komen.

Of, eigenlijk is dit te zwak gesproken, en zou het juister zijn te zeggen, wordt zij steeds verder op het verkeerde spoor geleid, waarop zij te kwader ure gekomen is.

Dit is begonnen, toen de Minister van Financiën in antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer er toe heeft meegewerkt, dat de aanvraag voor Rotterdam de beteekenis van een speciaal geval in den engeren zin des woords gekregen heeft, welke beteekenis door de discussies bij de openbare behandeling nog versterkt is geworden.

Hoewel het op zichzelf volkomen begrijpelijk is, dat er alzoo gehandeld is, en men daardoor een breed principieel debat over de hoofdkwestie vermeed, heeft het toch dit nadeel, dat de aanvraag voor Rotterdam thans in een licht komt te staan, die zij o.i. niet heeft noch hebben mag.

Het is toch vooral na de blijkbaar niet zeer gunstige ontvangst, die het voorstel der Regeering in de afdeelingen der Eerste Kamer gehad heeft, dat nu de vraag meest besproken wordt, of Rotterdam die ééne predikantsplaats niet zonder Regeeringssteun had kunnen vestigen.

Nu denken wij er natuurlijk niet aan, om te beweren, dat deze vraag niet van belang zou zijn of niet in aanmerking zou moeten komen bij de beoordeeling van de vraag omtrent het al of niet-uitkeeren van een Rijksbijdrage.

Maar wanneer dit zóó op den voorgrond komt als thans geschiedt, wanneer zelf binnen de Hervormde Kerk de eene gemeente zich stelt tegenover de andere en vraagt, of Rotterdam niet had kunnen doen wat zij heeft gedaan, dan meenen wij dat het gewenscht is er aan te herinneren, dat wij hier niet slechts met een specifiek Rotterdamsch belang te doen hebben.

Deselfde moeielijkheid, waarvoor Rotterdam ten aanzien van een behoorlijke bearbeiding der gemeente staat, wordt evenzoo in Amsterdam, 's-Gravenhage, Utrecht en andere steden in meerdere of mindere mate ondervonden.

En wel verre, dat Rotterdam met die eene zeventiende plaats geholpen zou zijn, is er daar behoefte aan een zeventiental plaatsen meer.

Doch vandaar ook, dat wij het bedenkelijk achten, als de groote kwestie, welke met deze aanvraag aan de orde is gesteld, en waarop onze mederedacteur Dr. Kromsigt meer dan eens het licht heeft laten vallen, schuil ging achter de vraag, of Rotterdam die *f* 1500.— per jaar, het bedrag thans van de Regeering gevraagd, niet missen kon.

Bij al de waardeering van de warmte, waarmee sommige leden der Rotterdamsche gemeente tegenover een h. i. onjuiste voorstelling van den welstand dier gemeente in *de Standaard* zijn opgekomen, moeten wij toch zeggen, dat de Hervormde Kerk in het algemeen, noch de Rotterdamsche gemeente in het bijzonder een dienst wordt gedaan, als thans de schijn werd gewekt, dat het om die genoemde som ging.

Men weet wel beter, kan althans beter weten, maar het is allerminst onverschillig, in welk licht het groote publiek de kwesties ziet.

Of de thans gevraagde *f* 1500.— al of niet wordt toegestaan, blijft de toestand in Rotterdam en daarbuiten, wat het gebrek aan voldoende krachten ter geestelijke bearbeiding in de groote gemeenten der Herv. Kerk betreft, feitelijk dezelfde.

Daarom is er wel een afzonderlijke aanvraag aanhangig bij de Regeering; maar betreft zij geen speciaal geval.

Op dit spoor gebracht, dient zij er hoe eer hoe beter afgevoerd.

Deze uitlating is zeker van hoog belang ook voor de beslissing die de Eerste Kamer zal moeten nemen.

Immers er blijkt uit, dat deze aanvrage volstrekt niet bedoeld is als een *speciaal geval*, maar dat men, is deze eene subsidie verkregen, straks om meer vragen zal. Alleen voor Rotterdam zijn er nog een 17 tal nieuwe predikants tractementen noodig, en voor de andere groote steden in ons land naar evenredigheid.

Het komt er dus op neer, dat de Regeering de Hervormde Kerk als gepriviligeerde Kerk, niet omdat ze te arm is, of 't zelf niet doen kan, maar omdat ze de Volkskerk is, aan de noodige uitbreiding van predikantsplaatsen zal moeten helpen en daartoe schatten uit de Staatskas zal moeten betalen.

Officieele Berichten.

Agendum van den Theologischen Schooldag te Kampen op Woensdag 6 Juli a.s.

Op Dinsdag 5 Juli, des avonds om 7½ uur, zal in de Burgwalkerk een biduur worden gehouden, waar als voorganger zal optreden Ds. L. Bouma te Middelburg.

De vergadering op Woensdagmorgen zal aanvangen om half tien uur. Na een openingswoord door den rector der Theol. School, Prof. Dr. A. G. Honig, zal een referaat worden gehouden door Dr. A. Noordtzij over het belangrijke onderwerp: „De opgravingen in Palestina". Daarna zal een kort woord gesproken worden door Ds. T. Bos van Dokkum, waarmee de morgenvergadering ongeveer twaalf uur zal worden gesloten.

De namiddagvergadering zal beginnen te 2 uur. Alsdan zal Ds. S. Datema van Delfshaven het onderwerp behandelen: „De levende verkondiging des Woords".

Er zal gelegenheid worden gegeven om met den spreker van gedachten te wisselen.

Daarna zullen nog achtereenvolgens spreken: Ds. G. Doekes van Nieuwdorp, Ds. Tonckens van Langeslag, Ds. Joh. Rietberg van Schoonebeek en anderen voor zooveel er nog tijd is.

Namens de commissie tot voorbereiding en leiding voor den Theologischen Schooldag:

Ds. J. Kok.

Bedum, 10 Juni 1910.

Agendum voor de algemeene vergadering der Nationale Vereeniging voor Geref voorbereidend Hooger Onderwijs te Kampen, te Utrecht, den 7en Juli 1910, precies 12 uur, in het Gebouw van Kunsten en Wetenschappen.

1. Opening door den voorzitter.
2. Het lezen der presentielijst.
3. Vaststellen der notulen der vorige vergadering.
4. Het jaarverslag.
5. Verslag van den penningmeester.
6. Rapport van de financieele commissie.
7. Referaat van Dr. J. J. Esser, rector van ons gymnasium, onderwerp: „Of er pogingen zullen worden aangewend om, in verbinding met het gymnasium, eene Hoogere Burgerschool op te richten?"
8. Ds. Meijering van Katwijk a/d Rijn zal inleiden de bespreking van de vraag: „Hebben de curatoren verantwoording, en welke, voor wat de jongelui doen buiten de school, inzonderheid wat betreft het bezoek van Catechisatie en Kerk?"
9. Verkiezing van curatoren naar art. 104 der statuten. Aan de beurt van aftreden zijn de curatoren van Gelderland en Utrecht. Ook ter voorziening in de vacatures ten gevolge van het bedanken der primi-curatoren van Friesland, Drenthe en Noord-Holland.
10. Mededeelingen aangaande de propaganda.
11. Rondvraag.
12. Sluiting.

J. Kok, *secr.*

Bedum, 10 Juni 1910.

Korte notulen van de vergadering der Geref. Kerken in de classe Harderwijk, gehouden 19 Mei 1910 te Nunspeet

1. De vergadering wordt namens de roepende Kerk van Doornspijk geopend door Ds. Boss met gebed. Gezongen is Ps. 68 : 17. Gelezen Ps. 146.
2. De hrs Sybesma en Schoemaker zien op verzoek de credentialen na. Alle Kerken zijn wettig vertegenwoordigd. Twee Kerken hebben een instructie.
3. Het moderamen bestaat uit Ds. H. Mulder, praeses; Ds. A. Middelkoop, scriba, en Ds. J. G. Kunst, assessor.
4. De notulen der Februari-vergadering worden gelezen en goedgekeurd.
5. Behandeld wordt een ingekomen schrijven van Br. O. te Z., waarop een antwoord wordt vastgesteld.
6. De aanvragen van de Kerk te W. en te P. om steun voor Pred. wed. worden uitgesteld tot de behandeling van het rapport over art. 13 K.O.
7. De aanvrage van de Kerk te P. om hulp in den Dienst des Woords wegens krankheid van haar leeraar wordt toegestaan. De regeling zal nader worden getroffen.
8. Besloten wordt aan de classis Arnhem antwoord te verzoeken op een vroeger dezerzijds gezonden schrijven.
9. Ds. Kunst brengt enkele zaken de Zending rakende ter sprake. Besloten wordt *f* 100 te zenden aan den penningmeester der medische zending te Utrecht.
10. Tot afgevaardigden naar de Prov. Synode worden gekozen. Als primi: Ds. J. G. Kunst en J. Sybesma, Oud. F. Kortlang en H. Hooft; als secundi: Ds. H. Mulder en A. Middelkoop, Oud. W. Fijnvandraat en H. Soedeman.
11. De hulpdienst voor Putten wordt als volgt geregeld: 5 Juni Ds. Middelkoop; 12 Juni Ds. Kunst; 31 Juli Ds. Mulder; 21 Aug. Ds. Rullman.
12. De verschillende collecten worden afgedragen en bijdragen geïnd.
13. Bij de rondvraag naar art. 41 K. O. wordt aan een kerkadvies gegeven.
14. De morgenvergadering wordt met gebed van Ds. Kunst gesloten, de middagvergadering met gebed van Ds. Middelkoop geopend.
15. De aanvragen van de Kerk te W. ad *f* 350 en van de Kerk te P. ad *f* 233.50, beide voor een Pred. wed., worden toegestaan. In verband hiermee rapporteert Ds. Vesseur over art. 13 K. O.
16. Roepende Kerk voor de volgende classevergadering, die D.V. op den derden Donderdag in de maand Augustus te Nunspeet zal worden gehouden, is Elburg.
17. Nadat de korte notulen zijn gelezen en goedgekeurd, wordt de vergadering na gebed van Ds. Mulder gesloten.

Namens de classe Harderwijk:

J. G. Kunst, *act.*

Buitenland.

N.-Amerika. Verloochening van de apostolische geloofsbelijdenis. De Center Congregational Church te New-Haven, in de Vereenigde Staten, was vroeger een bolwerk voor de rechtzinnigheid. Doch in de laatste jaren veranderde dit. Onlangs zond die kerk zelfs een uitnoodiging aan alle kerken, om te komen tot een vereenvoudigde belijdenis, zoodat alle Christenen, zoowel Roomschgezinden als Protestanten, op denzelfden grondslag konden gaan saamwonen.

De Kerkeraad van bovengenoemde gemeente heeft een nieuwe geloofsbelijdenis opgesteld, die geheel afwijkt van het Apostolisch symbool en waarin geen verklaring voorkomt omtrent de Godheid van Christus. De leden dier kerk zullen zich nu moeten verklaren, of zij die nieuwe geloofsbelijdenis voor hun kerk wenschen te aanvaarden. Zij behoeven dan alleen uit te spreken dat zij gelooven in een „hooger leven" en in „zedelijke doeleinden" (a higher life and moral purposes).

De nieuwe leden zullen dan de volgende belijdenis moeten afleggen en tot het navolgende zich behooren te verbinden:

„Geliefden, gij zijt hier ten einde gij zoudt intreden in de broederschap en gemeenschap van de Kerk van Christus. Gij hebt waarlijk berouw over uwe zonden. Gij streeft naar een leven van gerechtigheid, en belijdt van harte uw geloof in het karakter en den wil van God, zooals geopenbaard in Jezus Christus. Gij heiligt uzelven den Heere, en wijdt u leven aan Zijn dienst, en vertrouwende op Zijne genade om u te bevestigen en te versterken in alle goed, zult gij streven om zijnen heiligen wil te volbrengen, en met uwen medemensch te leven in de waarheid en vrede van onzen Heere Jezus Christus.

Legt gij nu deze belijdenis af?

En nu vereenigt gij allen uzelven van harte met deze kerk van Christus, en gij belooft, dat gij, door de kracht van Gods Geest, met haar zult wandelen in de inzettingen van het Evangelie, en dat gij bidden zult voor haar uitbreiding, zuiverheid en vrede.

Willigt gij bij dezen dit verbond in?"

Men gevoelt dat hier de laatste band met alle kerken wordt losgelaten. De belijdenis dat Jezus Christus is Gods Zoon, de eenige algenoegzame Zaligmaker, wordt verloochend en de Kerk wordt veranderd in eene gemeenschap, die het er om te doen is op te wekken tot een hooger leven en nastreven van zedelijke doeleinden.

Zeer hopen wij dat de leden der gemeente met het voorstel van hun kerkeraad niet zullen medegaan. Maar de omstandigheid dat de Raad der Congregationalistische kerk zich tot andere kerken om adhaesie wendde, voordat de gemeente gehoord was, toont wel dat de kerkeraad zeker meent te zijn, dat de leden der gemeente met hem zullen medegaan.

Wat zou de reden zijn waarom deze Kerkeraad zulk een weg opging? zal men vragen. In de eerste plaats, wijl de leden van den Raad met de belijdenis van den Christus naar de Schriften gebroken hebben. Men ziet dat de groote menigte buiten kerkelijke gemeenschap leeft, omdat zij niets voor de belijdenis der kerk gevoelt. En nu is men van oordeel, dat het beter is dat de kerk met haar eigen belijdenis breke, en afdale tot het ongeloof der massa, om op die manier de massa weer voor eene kerkelijke gemeenschap te winnen.

Hoe bedrogen zal men hierin uitkomen! Waar het Evangelie van Jezus Christus als God geopenbaard in het vleesch niet verkondigd wordt, daar kan men verwachten dat van lieverlede de menschen den weg naar het bedehuis niet meer weten te vinden.

Japan. Verflauwing der grenzen. In het Mei-nummer van het *Allgem. Miss. Zeitschrift* vind men een betoog, dat in Japan in breede Christelijke kringen de overtuiging heeft postgevat, dat het Christendom eerst grondig gejapanniseerd worden moet, om in dat land wortel te kunnen schieten. Dr. Takagi, leeraar aan het Methodisten Seminarium te Tokio, verklaarde o. a. in een voordracht in het huis der Chr. Jongelingsvereeniging gehouden: „Het Christendom der toekomst in dit land zal een mengeling van Oostersche en Westersche denkbeelen zijn, bestaande uit Boedhistische, Confuciaansche en Christelijke elementen". En de hoogleeraar Ukita, die lid eener Christelijke Kerk is, maar zich tegelijk een Boedhist, een volger van Confucius en van Christus noemt, schrijft in het veelgelezen tijdschrift *Michi*: „Wij wenschen dat religieuze menschen van verschillende belijdenis elkander achten en over en weer in hun heilige gebouwen hunne Godsdienstoefeningen houden. Wij zouden gaarne Amens en Hallelujah's den Boedhistischen monniken in den mond leggen en wilden gaarne de Christenen leeren in de Boedhistische tempels te bidden. De ongerijmde gedachte, die zoo lang de landen van het Westen beheerschte, dat alleen de Christenen beschaafd en verlicht en dat alle niet-Christelijke volken niet beter dan barbaren zijn, is eens en voor altijd weg. Het Protestantisme mag in menig opzicht iets hooger staan dan het Katholicisme; maar geen van beide vormen van het Christendom is instaat, de wereld onder zijne heerschappij te brengen.

Reeds meermalen deelden wij in ons blad mede, hoe moeilijk in Japan de positie der zendelingen geworden is. De Japansche Christenen lijden evenals de overige Japanners, nadat zij de Russen overwonnen aan overschatting van hunne kracht. Wel wordt die zendelingen niet meer te verstaan gegeven dat zij weldra Japan kunnen verlaten. Een van de mannen die dit vroeger luidkeels uitsprak, de Japansche predikant Daaro Ebina, heeft op de laatste conferentie van congregationalistische zendelingen hen vermaand te blijven; hij beweerde dat wanneer in de laatste veertig jaren 100 zelfstandige Christelijke gemeenten georganiseerd werden, daaruit in de volgende 50 jaar 1000 konden worden; maar zoolang dit cijfer nog niet bereikt was, konden de Christelijke missionaris er niet aan denken terug te keeren. — Maar toch is de verhouding tusschen de zendelingen en de Japansche gemeenten en predikers geheel veranderd. De zendelingen zijn niet langer de leiders der gemeenten, zij werden helpers. Wanneer zij leden der Japansche kerk willen worden, moeten zij, volgens het besluit van het congres der episcopale Methodisten, dit schriftelijk aanvragen, en over die aanvraag beslist dan de Japansche bisschop. Wanneer zij toegelaten worden, zijn zij gehoorzaamheid aan den Japanschen bisschop schuldig.

Ook andere uitingen van Japansche Christenen doet ons vreezen, dat het overdreven is voorgesteld, wanneer men beweert, dat het Japansche volk zoo bijzonder geneigd is het Christendom over te nemen. Wanneer in de Christelijke Kerken nog zooveel is, dat anders worden moet, zal er van haar kracht uitgaan, hoe kan men dan verwachten dat Japan gereed is het Christendom met open armen te ontvangen?

Winckel.

Voor Kinderen.

UIT KWAAD TOT GOED.

XIV.

Na jaren.

Zonder lang bedenken riep Van Kampen „Volk", en toen de huisjuffer verscheen zei hij kortaf:

„Ik groet u; ik ga heen".

„Maar mijn man komt heusch dadelijk; hij moest er al wezen".

„'t Kan wel zijn, maar in een winkel, waar zoo gespot wordt met Gods Woord, laat ik me niet scheren".

Er de vrouw vragen kon wat Van Kampen bedoelde, was deze al verdwenen. Waarom, dat vatte zij niet. Doch toen zij haar man bij zijn thuiskomst vertelde wat er gebeurd was, begreep deze het des te beter en zei:

„Laat die leelijke Oranjeklant gerust wegblijven. Ik zal 't hem wel betaald zetten. Dat muisje zal een staartje hebben".

Daartoe bood zich ongelukkig alle gelegenheid. Want een scheerwinkel was destijds — gelijk nu nog wel — ook een praatwinkel. Daar werden allerlei nieuwtjes verteld, en in die dagen ook druk geredeneerd over den prins, zijn vijanden, den toestand des lands en zooveel meer waarvan elk zich verbeeldde verstand te hebben.

Zoo had dan ook de scheerder weinig moeite om — hij was ook lid van de club, die nu echter weinig meer saam kwam — allerlei hatelijks over Van Kampen te vertellen, vooral — al moest dat nu meer bedekt geschieden — dat hij tegen de vrijheid was en de dwinglandij van den Stadhouder goed prees. Ook bij zijn buitenklanten deed de man zijn best om den smid in een kwaad daglicht te stellen. En meer dan één geloofde wat hem verteld werd.

Trouwens, dat de smid een beslist Oranjeman was, viel niet te loochenen.

De staart van de muis begon zich te vertoonen.

Toen de omwenteling van 1787 plaats had gevonden die — al zou het niet voor lang zijn — den prins in eer en waardigheid herstelde, had onze smid gehoopt, dat ook voor hem weer betere dagen zouden aanbreken. Doch die hoop bleek ijdel. De oude goede klanten — zulke waarvan de zaak eigenlijk moest bestaan — waren 't land uitgeweken of hadden zich tot een ander begeven.

Daarbij waren de tijden slecht, en de kleine burgerman had niet vaak een smid noodig en ging, daar Van Kampen's winkel als wat „verloopen" werd beschouwd, ook niet bij voorkeur tot hem. „De man wordt oud, hij heeft zijn besten tijd gehad", zeiden weer anderen, en ieder had zoo een reden om Van Kampen voorbij te loopen.

Tenslotte ontzonk onzen smid den moed. Niet dat hij zijn vertrouwen op den Heere verloor, maar hij gevoelde al ouder wordend geen moed meer om de zaak nog langer voort te zetten. Trouwens, daarvoor zou geld noodig geweest zijn en dat ontbrak hem. Wel had hij een vriend gehad, die hem kon helpen, maar deze was kort geleden gestorven. En toen Van Kampen zich tot den zoon van dien man wendde, had hij een koel antwoord gekregen. Later bleek hem dat ook hier de Oranjehaat er tusschen zat.

* * *

Groote veranderingen brachten de eerstvolgende jaren, niet alleen voor ons land en volk, maar eveneens in menig huis, ook in dat van den smid.

De Patriotten hadden eindelijk verkregen wat zij wenschten. In 1795 moest de Prins met de zijnen het land ruimen en de wijk nemen naar Engeland. Al wat aan hem en zijn bestuur herinneren kon moest verdwijnen. Van Frankrijk, waar pas de groote omwenteling had plaats gegrepen, en „vrijheid, gelijkheid en broederschap" was ingevoerd, verwachtte men alle heil. Hadden de Franschen de republiek uitgeroepen, wij moesten ook zoo doen, en zoo werden dan de Vereenigde Nederlanden hervormd tot een „Bataafsche Republiek" die het — een groote tien jaar uithield!

Als broeders werden de Franschen hier begroet. Zij hadden immers geholpen het land te bevrijden en den dwingeland te verdrijven! De uitgeweken Patriotten keerden terug, en rijk en arm danste broederlijk om den vrijheidsboom, het teeken van den gouden tijd, die nu zou aanbreken. De waarheid is dat we in geen twee eeuwen rampspoediger tijden gekend hadden dan thans volgden.

De Fransche vriendschap kostte ons al aanstonds veel geld, en heel de verandering die plaats greep berokkende ons de vijandschap van Engeland, en daardoor straks het verlies van rijke kostelijke bezittingen van Overzee, die we nooit hebben terug gekregen.

Maar ook bij de vrienden, die we uit ons verhaal leerden kennen is veel veranderd.

Van Kampen's oude, welbekende smederij is uit de Hartenstraat verdwenen. Wel bestaat zij nog, maar overgebracht naar de Rozenstraat, een der lange, nauwe straten van dat deel van Amsterdam 't welk in de wandeling „de Jordaan" heet. Is daarmee de „stand" van de smederij verminderd, zoo is het ook met haar beteekenis. Inplaats van den patroon met een knecht of tien, vindt ge er thans slechts den baas met een jongmaatje. Die twee samen kunnen thans het werk best af.

Die baas echter is niet meer de oude Van Kampen. Toch is het een goede bekende, en wel Jan Velders, de „diaken-weesjongen" zooals zijn makkers hem vroeger noemden. En als we het binnenvertrek achter de smederij binnengaan, dan hebben we kans daar juffrouw Velders aan te treffen, en we bespeuren dan meteen dat ook zij ons geen vreemde is. Want we herkennen in haar nog zeer goed dezelfde Betje, Van Kampens kleindochter, die we jaren geleden als de huishoudster van haar oom bezig zagen.

Hoe was dit alles zoo gekomen?

Toen de zaken al slechter gingen, en Van Kampen het volle loon onmogelijk kon betalen, verlieten hem begrijpelijkerwijs de paar knechts die hij nog behouden had al was hun handeling ook minder erkentelijk jegens den man, die hun jarenlang 't brood had laten verdienen. Eén echter bleef en die eene was Jan Velders. „U hebt me zoo trouw en goed laten verzorgen, toen ik dat ongeluk kreeg", sprak hij tot den baas, „dat ik leelijk zou handelen als ik u nu in den steek liet. Ik zal werken voor wat u geven kunt, wellicht komen er betere tijden. In alle geval ga ik niet uit mijzelf heen."

En zoo bleef Van Kampen met zijn knecht over.

BRIEFWISSELING.

M. J. C. te B. Voor uw brief vriendelijk dank. Ik hoop er binnenkort gebruik van te maken.

Hoogenbirk.

Inteekenbiljet.

De ondergeteekende, abonnent op *De Heraut*, wenscht te ontvangen: een ex. van de Uitgave in boekformaat der artikelenreeks **Pro Rege** door **Dr. A. KUYPER**, in drie deelen voor den prijs van *f* 7.50 (bij vooruitbetaling te voldoen) voor zichzelf en bovendien ____ ex. van dit premiewerk voor zijne medelezers, namelijk voor:

(*naam*) _____ te _____

(*naam*) _____ te _____

Saam ____ exemplaren, waarvoor de gelden, bedragende per kwartaal / 1.25 per ex. door ondergeteekende per postwissel zullen worden toegezonden. / de Administratie van *De Heraut* wordt verzocht per kwitantie te innen.

Bij het compleet komen van het premiewerk verzoekt ondergeteekende toezending van ____ stel losse banden.

(*Naam*) _____

(*Woonplaats*) _____

(*Datum*) _____